

До спеціалізованої вченої ради К 35.052.23
у Національному університеті «Львівська політехніка»
вул. Князя Романа, 1/3, м. Львів, 79008

В І Д Г У К

**офіційного опонента Маслюк Оксани Василівни на дисертацію
Савчука М. В. за темою «Організаційно-тактичне забезпечення
розслідування терористичних актів, вчинених з використанням вибухових
пристроїв», подану на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук за спеціальністю
12.00.09 – кримінальний процес і криміналістика; судова
експертиза; оперативно-розшукова діяльність**

Вивчення змісту дисертаційної роботи, автореферату дисертації, наукових праць Савчука Миколи Васильовича, дає підставу для відгуку про актуальність обраної теми, про ступінь обґрунтованості наукових положень та висновків, що виносяться на захист, про глибокий і всебічний аналіз задекларованих питань.

Актуальність теми дисертації безсумнівна, вона достатньо і повно сформульована дисертантом у вступі до роботи, зумовлена новими поглядами автора на цю проблему. І хоча, як про це вказує автор, дана проблематика, здебільшого фрагментарно, вже досліджувалася у кандидатських та докторських дисертаціях, існує ціла низка не вирішених моментів, які стосуються організаційно-тактичного забезпечення розслідування терористичних актів: криміналістичної характеристики терористичних актів, учинених із використанням вибухових пристроїв; міжнародного співробітництва під час досудового розслідування терористичних актів; тактики огляду місця вчинення терористичних актів з використанням вибухових пристроїв; тактики окремих слідчих «гласних» та негласних (розшукових) дій під час досудового розслідування терористичних актів, тощо.

Автор дисертаційної роботи обрав той шлях, яким пішов вітчизняний законодавець, більшість вітчизняних науковців-дослідників і окреслив для аналізу один із компонентів - розслідування терористичних актів, вчинених

саме з використанням вибухових пристроїв. Це підвищує науковий рівень дисертації М. В. Савчука, саме складність досліджуваної тематики, логічні висновки, яких доходить автор, складні теоретичні питання, які він досліджує, підіймає роботу на високий щабель наукового обстеження, робить цю працю затребуваною та такою, що відрізняється високим ступенем новизни.

Необхідність такого дослідження є очевидною, оскільки воно дає змогу визначити підхід законодавця до принципів положень криміналістики, оперативно-розшукової роботи, кримінального процесу, права та пов'язати теорію із практикою.

«Сам по собі» злочин, і про це вказує дисертант, відрізняється високим ступенем проблематичності, складності розслідування, у тому числі, через призначення та проведення великої кількості слідчих (розшукових) інших тактико-процесуальних дій, експертних досліджень, тощо.

Як **мету дослідження**, автор доречно сформулював проведення комплексного аналізу теоретичних і практичних положень та розробки науково обґрунтованих пропозицій щодо удосконалення організаційно-тактичного забезпечення розслідування терористичних актів, що вчиняються з використанням вибухових пристроїв. Мета дослідження вдало деталізується відповідними задачами, виконання яких дає автору змогу її [мети] досягти.

Емпіричну базу праці становлять статистичні та довідкові дані Генеральної прокуратури України, Служби безпеки України, Інтерполу, аналітичні матеріали кримінальних проваджень із розслідування терористичних актів за 2013 – 2017 роки; узагальнені результати анкетування 150 слідчих СБУ з різних регіонів України; наукові та довідкові видання, законодавча й відомча нормативна база з питань регулювання діяльності з розслідування зазначених злочинів.

Саме тому, що тематика є недостатньо розробленою, законодавчі формулювання дещо нечіткими і незрозумілими, слідчі правоохоронні органи не завжди ефективно, результативно проводять досудове розслідування по цим справам, а законослухняні громадяни розчаровуються у правовому захисті одного із фундаментальних конституційних прав людини – права на життя і

здоров'я, недоторканність і безпеку, як найвищої соціальної цінності (ст. 3 Конституції України).

Теоретико-методологічна основа дослідження ґрунтовна і всебічна. Автор не лише наводить, а й критично переосмислює науковий доробок відомих вчених, формулює відповідне авторське ставлення до обраної тематики. Вивчаючи дисертаційні роботи, праці інших науковців, які безпосередньо або дотично, опосередковано розробляли цю тематику, М. В. Савчук наголошує, що ціла низка проблемних аспектів залишилася поза їх увагою. Виникає необхідність в дослідженні вказаних питань в розрізі удосконалення самої організації планування досудового розслідування терористичних актів, учинених із використанням вибухових пристроїв, тактики огляду місця вчинення терористичних актів з використанням вибухових пристроїв, тактики окремих слідчих (розшукових) дій під час досудового розслідування терористичних актів та, нарешті, важливої ланки – міжнародного співробітництва під час досудового розслідування терористичних актів.

Методика дослідження включає цілу низку як загальнонаукових, так і специфічних методів дослідження. Правильне визначення об'єкта і предмета дослідження, формулювання на цій підставі взаємопов'язаних і взаємообумовлених завдань, дало автору можливість логічно і послідовно викласти матеріал, розкрити із максимальною повнотою проблемні питання та надати своїм висновкам переконливої аргументації.

Теоретико-нормативну базу дослідження складають наукові праці з криміналістики, кримінології, кримінального процесу та права України, наукові доробки та законодавство окремих іноземних держав (стор. 26-27, 32, 44 дисертації, до прикладу).

Особливу увагу привертає підрозділ 1.2 дисертаційної роботи, в якому проводиться історико-правовий аналіз стану наукового розроблення поняття терористичних актів та методики їх розслідування, присутні посилання на міжнародні правові акти, вражаючий статистичний масив. Тобто, досить потужним є компаративний компонент дисертаційної роботи. Автор включив в нормативну базу дослідження міжнародно-правові документи Європейського

Союзу та Ради Європи, дослідив практику Європейського суду з прав людини, кримінальне законодавство окремих держав-учасниць Європейського Союзу. Саме такий підхід до аналізу міжнародного законодавства дав змогу автору виявити «сильні» та «слабкі» сторони вітчизняного законодавства щодо організаційно-тактичного забезпечення розслідування терористичних актів - відносно європейських норм та стандартів та їх можливу імплементацію у кримінальне процесуальне законодавство України, законодавство про оперативно-розшукову діяльність.

Обмежений обсяг автореферату не дозволив відобразити цей матеріал, але в самій дисертаційній роботі компаративний аналіз проведений на високому науковому рівні в кращих традиціях та з правильним використанням методології порівняльних досліджень.

Розділ другий дисертації присвячений створенню наукової теорії організаційних засад забезпечення досудового розслідування та планування розслідування, визначенню типових слідчих ситуацій та організації міжнародного співробітництва під час розслідування терористичних актів.

М. В. Савчуком здійснено моніторинг основних типових слідчих ситуацій початкового етапу розслідування терористичних актів із використанням вибухових пристроїв, окреслено напрями з удосконалення використання засобів, методів та слідчих (розшукових) дій, як алгоритму із виявлення таких діянь – від отримання початкової інформації щодо ознак зазначеного злочину, аж до процесуальної оцінки. Залежно від слідчої ситуації, розроблено тактичні завдання щодо визначення та проведення слідчих (розшукових) дій.

У розділі третьому акцентовано на тактичному забезпеченні провадження слідчих (розшукових) дій під час досудового розслідування терористичних у тому числі, тактики огляду місця події, обшуку, освідування, допиту, впізнання, судових експертиз, аудіо- і відеоконтролю особи, зняття інформації з електронних інформаційних систем, обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи, встановлення місцезнаходження радіоелектронного засобу, аудіо-, відео контролю місця, контрольованої поставка, тощо.

Завершується дисертація науково обґрунтованими висновками, в яких автор, окрім іншого, слушно стверджує про «... недостатній рівень діяльності слідчих підрозділів із розслідування терористичних актів, вчинених із використанням вибухових пристроїв, що призводить до постійного зменшення кількості кримінальних проваджень, переданих до суду». Відтак, через призму криміналістичних рекомендацій щодо тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій під час досудового розслідування терористичних актів із використанням вибухових пристроїв – пропонує шляхи реального удосконалення згаданих положень.

Наукова новизна положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Аналіз виконаної дослідницької праці та змісту автореферату дає підстави стверджувати, що поставлені задачі виконані. Обґрунтовані та сформульовані положення і висновки, є новими для науки криміналістики, кримінального процесу, рівно як положення, які віднесені до категорії доповнених та таких, що отримали подальший розвиток.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, викладених у дисертації, авторефераті та наукових працях. Основні положення, висновки та рекомендації, що сформульовані М. В. Савчуком у дисертації, в тому числі й ті, що віднесені ним до наукової новизни в частині «удосконалено» та «дістали подальший розвиток», також мають достатній ступінь обґрунтованості. Цього дисертант досягнув за рахунок вдалої постановки проблемних питань, використання загально- і конкретно-наукових методів, аналізу слідчої, судової практики, що були використані у взаємозв'язку.

Результати дослідження доповідалися на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних заходах і є **достатньо апробованими**. Як випливає з робіт дисертанта, він повністю орієнтується в досліджуваній тематиці, демонструє здатність вести коректну дискусію з іншими науковцями та акумулювати власні, науково-обґрунтовані висновки.

Дослідження М. В. Савчука носить теоретико-прикладний характер. Що стосується значення рецензованої наукової роботи, то, на наш погляд, вона

може бути сприйнята та використана в подальших дослідженнях та розробці питань організаційно-тактичного забезпечення розслідування терористичних актів.

Зміст поданого М. В. Савчуком автореферату дисертації відповідає змісту самої дисертації. Дисертація та автореферат оформлені відповідно до вимог МОН України. Дисертаційна робота виконана на належному науковому рівні, є самостійним дослідженням, яке містить наукові положення, що раніше не виносилися на захист. Теоретичні положення підтверджуються емпіричною базою.

Практичне значення одержаних результатів у тому, що вони можуть бути використані у науково-дослідній роботі – для подальшої розробки науково обґрунтованих положень і рекомендацій щодо діяльності слідчих органів; правотворчій діяльності – з метою вдосконалення відповідних положень Кримінального процесуального кодексу України; правозастосовній діяльності – задля підвищення ефективності слідчих підрозділів правоохоронних органів України у розслідуванні терористичних актів із використанням вибухових пристроїв; навчальному процесі – у рамках підготовки підручників і посібників, викладання навчальної дисципліни «Криміналістика», «Кримінальний процес».

Таким чином, результати наукового дослідження можуть бути використані при вирішенні широкого кола проблем наукового, правозастосовного та навчального характеру і саме в цьому полягає їх практична значущість.

Виходячи з викладеного вище, вважаємо, що використання одержаних автором дисертації результатів також може бути реалізоване шляхом опублікування монографії для ознайомлення з ними наукової спільноти, практичних працівників.

Отже, рецензування дисертації М. В. Савчука, дає підстави дійти висновку, що дисертація відповідає вимогам, встановленим до змісту та оформлення дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес і криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність.

Вказані вище позитивні моменти дисертації, не виключають наявності у дослідженні положень і пропозицій, які або викликають зауваження або вимагають додаткової аргументації.

Одночасно варто відзначити, що характер наведених міркувань щодо окремих фрагментів роботи, в цілому, не знижує наукової цінності представленого на захист доробку.

1. Достатньо інформативним, цінним для автора було б ознайомлення з кваліфікаційною науковою працею Лазукової Оксани Володимирівни на тему: «Особливий режим досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції» (Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, науковий керівник – доктор юридичних наук, професор Капліна Оксана Володимирівна; 2018 рік). Фактично, у згаданій роботі розглядається достатньо дотичних проблемних питань, таких, що корелюються з предметом дослідження М. В. Савчука.

2. Враховуючи ситуацію у державі, надзвичайно слушним було б звернення автора до Закону України «Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України», адже саме в її компетенції сприяння органам, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органам досудового розслідування та суду у протидії диверсійним проявам і терористичним актам на військових об'єктах (стаття 2, 3, 8 Закону). Більше того, автор у тексті роботи неодноразово наголошував, що у межах вивчення окресленої проблематики встановлено, що в Україні терористична діяльність може здійснюватися з метою порушення територіальної цілісності держави, провокацій воєнного конфлікту (с.65 – 68, до прикладу).

3. Варто віддати належне автору, який опрацював значний статистичний масив, більшість положень, викладених у роботі, так чи інакше супроводжується підтверджуючими статистичними даними. Разом з тим, іноді спостерігається відсутність посилань на першоджерела їх отримання, вони [джерела] залишаються невідомими, відтак, таку статистичну інформацію неможливо ні підтвердити, ні спростувати (стор. 33, 67 та інші).

4. Малоймовірними видаються твердження автора про те, що теракти, які відбуваються в областях України, здійснюються, у тому числі, шляхом «атак на мечеті» (стор. 74), Необґрунтованим є виокремлення різновиду терористичних актів, як «масштабних» (стор. 67), оскільки, це завжди діяння, які створюють небезпеку для життя чи здоров'я або заподіяння значної майнової шкоди чи настання інших тяжких наслідків, з метою порушення громадської безпеки, залякування населення, провокації воєнного конфлікту, міжнародного ускладнення, тощо (ч. 1 ст. 258 КК України).

5. Текст дисертації не позбавлений граматичних, технічних друкарських помилок (для прикладу, в абзаці 2 сторінки 22, абзаці 1 сторінки 31, абзаці 4 сторінки 67).

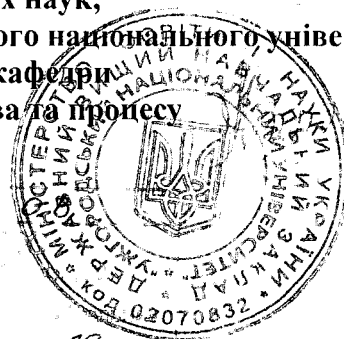
Таким чином, варто акумулювати загальний висновок, що дослідження М. В. Савчука, за темою «Організаційно-тактичне забезпечення розслідування терористичних актів, вчинених з використанням вибухових пристроїв», є завершеною кваліфікаційною науковою працею на правах рукопису, виконаною особисто здобувачем, містить науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати, характеризується єдністю змісту та свідчить про особистий внесок автора у науку.

Дисертація оформлена відповідно до вимог, встановлених пунктами 9, 11 та 12 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (в редакції від 06.09.2016), а її автор - Савчук Микола Васильович - за результатами публічного захисту заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата – кримінальний процес і криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність.

Офіційний опонент:

кандидат юридичних наук,
ДВНЗ «Ужгородського національного університету»,
старший викладач кафедри
кримінального права та процесу

О. В. Маслюк

р.ч.к. Маслюк

[Handwritten signature]

12

к.б.т.п.е

19